

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

NOVEMBER 7 • 2011

**Pollettillverkaren
Alfr. Söderkvists
Skylt- & Stämpel-
fabrik i Horndal**

**Vackra Leonor Molina
pryde revolutionärt
mynt från Kuba**

**Invigningen av
ryttarstatyn över
Karl XIV Johan
i Christiania**

**Göteborgs Handels-
kompani och 1876 års
järnvägslån**

Kaffe och kistebrev

Pris 30 kr

Myntauktion

LÖRDAGEN OCH SÖNDAGEN 26–27 NOVEMBER 2011
PÅ KUNGLIGA MYNTKABINETTET SLOTTSBACKEN 6 STOCKHOLM
MED START LÖRDAGEN KL. 12.30

Auktionskatalog med avbildningar i färg kan avhämtas i vår lokal Karlavägen 46, Stockholm till en kostnad av 200:-. Den som önskar erhålla katalogen per post erlägger 275:-, utanför Sverige 375:-. Betalning vänligen till vårt PlusGirokonto 25 42 99-1 eller Bg 407-0496. Katalogen är också utlagd på vår hemsida www.nordlindsmynt.se

Visning kommer att äga rum i våra lokaler lördagen 19 november 11-15, onsdag-torsdag 23-24 november kl. 12-17 och på Kungliga Myntkabinettet fredagen 25 november kl. 11-17 samt lördag 26 november före auktionen 9-11 eller efter överenskommelse.

Ulf Nordlind Mynthandel AB
Karlavägen 46, Box 5132, 102 43 Stockholm
Tel 08-662 62 61, Fax 08-661 62 13, info@nordlindsmynt.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningens kansli:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel. 08-667 55 98

Måndagar

kl. 10.00-12.00, 13.00-16.00

Fax 08-667 07 71

info@numismatik.se

Plusgiro 15 00 07-3

Bankgiro 219-0502

Svenska Handelsbanken

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

Prenumerationer:

Pris 200 kr/år (8 nr)

Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från
Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning samt
Sven Svenssons stiftelse för
numismatik.

För insänt ej beställt
material ansvaras ej.

SNT:s texter och bilder lagras
elektroniskt och publiceras i pdf-
format på SNF:s och KMK:s
hemsidor. Den som sänder material
till SNT anses medge elektronisk
lagring/publicering.

Tryck:

Litografia Alfa Print AB

ISSN 0283-071X

Föreningens aktiviteter

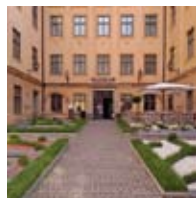
HÖSTEN 2011

NOVEMBER

26 Föredrag av Eva Wiséhn och middag

Plats Kungl. Myntkabinettet

18.00 Hörsalen. Eva Wiséhn: *Musik på medaljer. Ett tongivande samlarintresse i Uppsala universitets myntkabinett*. Föredraget handlar om Uppsala universitets myntkabinetts musikmedaljsamling, ursprungligen Nils-Uno Fornanders samling.

26/11

19.30 Middag på Myntkrogen. Förrätt: Parmaskinkslindad mozzarella med olivsalsa. Huvudrätt: Myntkrogens fiskgryta med aioli. Dessert: Vit chokladmousse med hallonsås och färska bär. Dryck: två glas vin samt kaffe. Bindande anmälan till middagen görs genom att sätta in 295 kr på SNF:s pg 150007-3 senast 23 november 2011. **Observera** att anmälan till middagen endast kan göras på detta sätt.

30 Föreningskväll med föredrag av Hendrik Mäkeler

Plats Banérgatan 17

18.00 Hendrik Mäkeler: *"Hvad är pengar" – Carl Jonas Love Almqvist och andra författare om mynt och pengar*. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

DECEMBER

7 Julfest

Plats Banérgatan 17

18.00 Föreningens traditionella julfest med glögg, lussekatter, julgodis och frågesport. *Välkomna!*

Kungl. Myntkabinettets verksamhet

KUNGL. MYNTKABINETTETS kommer under hösten ut med en katalog över Nils-Uno Fornanders samling av musikmedaljer. Medaljerna donerades av Fornander till Uppsala universitets myntkabinett. Författare är Eva Wiséhn.

TUMBA BRUKSMUSEUMS utställning *Da xieyi – Kinesiskt tuschmåleri* har också renderat en katalog med samma namn.

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.

Kansli: Besökstid: måndagar kl. 10-12, 13-16.

Stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6. Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.

Utställningar: måndag – söndag kl. 10.00-16.00.

Numismatiska boksamlingen: torsdagar kl. 13.00-16.00.

www.myntkabinettet.se

Tumba Bruksmuseum

Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg; buss 725.

Utställningar: sept. – maj, lörd.–sönd., juni – aug. tisd.–sönd., kl. 11.00-16.00.

www.tumbabruksmuseum.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor:
www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidorna kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida
47x50
mm:
250 kr

1/8 sida
72x50
mm:
350 kr

1/6 sida
47x105
mm:
400 kr

1/4 sida
72x105
mm:
600 kr

1/2 sida
151x105
mm:
1.200 kr

Helsida
151 x 214 mm:
2.000 kr
2:a och 3:e
omslagssidan:
2.500 kr
4:e omslagssidan:
5.000 kr

Annonser på årsbasis får 20 % rabatt.

Kontakta föreningens kansli,
e-post: annons@numismatik.se; monica@numismatik.se

Annonstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.

Innehåll SNT 7 • 2011

Sid.

Artiklar och notiser

Pollettillverkaren Alfr. Söderkvists Skylt- & Stämpelfabrik, Horndal	149
Göteborgs Handelskompani och 1876 års järnvägslån	154
50 öre med hög kant	155
Kaffe och kistebrev	155
Vackra Leonor Molina prydde revolutionärt mynt från Kuba	158
Sedeltävlingen	159
Invigningen av ryttarstatyn över Karl XIV Johan i Christiania 1875	160
SNF:s årsmöte 2011	161
SNF:s föreningskväll den 27 april 2011 handlade om förfalskningar	164

Stående rubriker

Nytt om böcker	162
Pressklipp 1988 <i>Bunkrade kopparmynt</i>	164
Personalia <i>Bertil Wennström 1928–2011</i>	165
Aktuella auktioner och mässor	146, 156-157, 166

Omslag

Del av träsnittstavla tryckt 1845 hos boktryckaren L. Gullbransson's Officin i Varberg, som betecknade de färgglada bilderna som bondtryck. Längst ner på originalet finns i versform följande rader: *Fru von Sump född Kaffetörst / Hwad liknar dig? Du ädla safi! / Hwar fins en drick af sådan kraft, / som kan åt mennskor gifwas? / Swälj raskt, min käre man hans Sump! / Tolf kannor öl uti en klump. / Af kaffe blott jag lifwas. / Käre kisse! Drick och njut / Och sleka se'n förnöjd din trut.* Läs mer om dessa även kallade kistebrev på sidan 155. I Anders Stams artikel på sidorna 149-154 om pollettillverkaren Söderkvist visas två trevliga kaffepolletter från 1900-talet.

Privat ägo. FOTO: MGL.

Pollettillverkaren Alfr. Söderkvists Skylt- & Stämpelfabrik, Horndal

Av Anders Stam

Horndal är ett litet samhälle beläget ett par mil nordost om Avesta. Således inom Dalarnas landskap men väldigt nära gränsen till Gästrikland och inte heller långt från Uppland (och Västmanland). Mest känd är orten för Horndals järnverk som grundades redan på 1650-talet och lades ned så sent som 1979.

Här föddes Alfred Söderkvist (1876-1956). Hans släkt på både pappans och mammans sida var smeder. Som 14-åring började Alfred arbeta i smältsmedjan i Horndal. Efter att ha bytt anställningar några gånger kom han 1898 tillbaka till Horndal. Så småningom kom han att arbeta tillsammans med en kringresande bruksgravör som gjorde stämpelarna, när till exempel allt stångstål stämpelades. Efter idogt arbete lärde han sig att gravera stämpel.

Från 1904 kunde Alfred själv ta över all stämpelgravyr för Horndals bruk och även systerbruket i Näs. Han övade vidare och förkovrade sig på fritiden. Så småningom beslutade sig Söderkvist för att starta eget. Firman ser 1919 som startår, men inregistrering av företaget skedde först 1921. Som privatperson finns Alfred Söderkvist med i telefonkatalogen för 1924. Som yrkestitel står stål- och skyltgravör. *Fig. 1.*

Fabrikör Alfred Söderkvist var en av pionjärerna för arbetarrörelsen i Horndal och bland annat medlem av den första styrelsen för Folkets Hus på orten. Företaget hade tillstånd att tillverka stålstämpel, bronsstämpel samt namnskyltar av alla slag. Till en början bedrevs verksamheten i en enkel träbyggnad. *Fig. 2.*

I likhet med Gustav II Adolf importerade Söderkvist duktiga yrkesmän – valloner – till Sverige. När han hade

1. Grundaren Alfred Söderkvist (1876-1956).

mera jobb än han själv hann med så annonserade han efter en stålgravör i tyska fackpressen och fick napp. Det var den duglige gravören Friedrich (Fritz) Winter som anställdes 1922. *Fig. 3.* Ett riktigt lyckokast skulle det senare visa sig. Winters inträde i firman blev ett stort steg framåt. Han medförde tysk yrkeskunskap med nya verktyg och metoder. Nu kunde man börja tillverka präglade alster av erkänt hög kvalitet. Det gällde såväl märken, medaljer, polletter som skyltar. Flera personer kunde anställas och nya gravörer läras upp.

Den första fabriksbyggnaden blev snart för trång. År 1936 byggdes

därför en ny och större fabrikslokal i tegel. Den sattes upp på granntomten strax intill den gamla lokalen. På 1940-talet hade företaget ett tiotal anställda. Specialiteterna var stålstämpel, polletter och fiskeredskap. År 1946 ombildades företaget till aktiebolag. I den vevan trädde också Alfred tillbaka som företagets chef.

Alfred Söderkvists båda söner, Ernst och Martin, har båda varit verksamma i företaget. Än i dag drivs företaget som ett familjeföretag. Nu (2011) heter bolagets chef Klas-Göran Söderkvist och han är son till Martin och sonson till grundaren Alfred.

Polletterna

Det är polletter denna lilla artikel ska handla om, även om företaget också tillverkat en hel del medaljer och annat av numismatiskt intresse. År 1927 deltog företaget i en utställning i Falun som blev en stor framgång. Bland annat fick man ta fram utställningsnålen för evenemanget. Den såldes i flera tusen exemplar. *Fig. 4.*

Söderkvists har använt minst två olika stämpel på sina polletter, här benämnda den runda respektive den raka stämpeln. *Fig. 5-7.* Men vissa av polletterna har ingen stämpel alls. Den raka stämpeln har jag enbart sett användas på de så kallade Skyddsvärnspolletterna. De allra flesta av

2. Äldsta fabriksbyggnaden. Här tillverkades stålstämpel, bronsstämpel och namnskyltar.

3. Den tyske gravören Fritz Winter som anställdes från 1922.

de polletter Söderkvists tillverkat är antingen ensidiga eller har enbart någon av Söderkvists firmastämplarna på framsidan. På de pollett-foton som finns med här har jag därför ofta valt att inte avbilda framsidan.

Något fullständigt register över de polletter som tillverkats finns inte. Däremot finns i fabriken både polletter och en del bevarade stansar som vittnar om tillverkningen. Huvudsakligen tillverkade man polletter åt Gävle-Dalaföretag. Det kan vara av intresse att se vilka typer av polletter man tillverkat under årens lopp. Det säger även lite grann om hur spridd pollettanvändningen var i många olika samhällsfunktioner.

Till att börja med producerade Söderkvists många *danspolletter*. Dans-

5. Söderkvists ena runda stämpel:
•SÖDERKVIST•
HORNDAL

6. Söderkvists raka stämpel på två rader:
SÖDERKVIST
HORNDAL

7. Söderkvists andra runda stämpel visad retrograd på en stämpel:
•AB. ALFR. SÖDERKVIST•
HORNDAL

4. År 1927 deltog företaget i en utställning i Falun. Man hade fått i uppdrag att ta fram evenemangets utställningsnål, vilken såldes i flera tusen exemplar. Bilden visar företagets egen reklam under denna utställning.

banor var det stora folknöjet på denna tid och dansbanorna fanns lite överallt ute i den svenska naturen. Vid dansbanorna förr i tiden betalades en liten eller ingen entréavgift. Däremot fick de dansande betala, ofta i form av polletter, när de trädde in på dansgolvet. Polletten gällde per par och för två danser, oftast en snabbare låt och en lite långsammare. Därefter tömdes dansbanan på folk och ville man dansa på nytt fick man erlägga ny avgift. Det var alltid kavaljeren som bjöd upp och som stod för pollettköpet. Polletterna köptes ofta i en enkel pollettkiosk intill dansbanan. Danserna kunde anordnas av till exempel folkparker, idrottsföreningar och andra ideella organisationer. Fig. 8-10.

I pauserna såldes *dryckespolletter* för till exempel kaffe och läsk. Även sådana dryckespolletter tillverkades av Söderkvists. De var ofta av lite enklare utformning och hade sällan etablissemangets namn instämplat. Fig. 11-12.

För Hofors Omnibus tillverkades minst tre olika *transportpolletter* och en för företaget Omnibus i Örebro. Sistnämnda företag skötte stadstrafiken i Örebro vid den här tiden, andra halvan av 1920-talet. Fig. 13-16.

I slutet av 1920-talet och början av 1930-talet tillverkade man *tiggarpolletter* för Skyddsvärnet i Kopparbergs län – numera Dalarnas län. Skyddsvärnspolletterna kom till användning när tiggarna blev för många och de därmed blev till besvär för allmänheten. Då lät Skyddsvärnet i Kopparbergs län prägla tiggarpolletter. Nu kunde man hänvisa utsocknes tiggare till den person på orten som blivit utsedd att dela ut polletter till behövande. Polletterna gällde för inköp av varor, såsom mjölk och bröd, i ortens butiker och fanns i valörerna 10 och 25 öre. De användes på (minst) 16 olika orter i Dalarna. Den butik som löst in polletter kunde sedan lösa tillbaka dessa mot pengar hos Skyddsvärnet. På så vis fick man rundgång på polletterna. *Fig. 17-18.*

Mejeripolletter var en stor artikel från 1920-talet och framåt. De gällde försäljning av mjölk, grädde och smör i lös vikt. Särskilda mjölkbodas fanns ofta intill livsmedelsaffärer. Fram till 1950 salufördes mjölk och grädde i stort sett endast i löst mått. Först i slutet av 1950-talet var mejerierna så utrustade att konsumenterna kunde få mjölk och grädde i glasförpackning.

Ofta hade man fjortondagarslön på denna tid. Ett gängse förfarande var att när lönen kom inköptes behovet av mjölkpolletter för kommande tvåveckorsperiod. Varje familj hade en egen två- eller treliterskruka avsedd för dagsbehovet av mjölk. När det var dags att hämta mjölk togs en mjölkpollett och virades in i en bit papper. Papperet kunde sedan klämmas fast vid locket på krukan. Ett hemmarvarande barn kunde därefter gå till mjölkboden, lämna polletten och få motsvarande kvantitet mjölk i krukan. På det viset var även barnen delaktiga i hushållsarbetet. *Fig. 19-21.*

Under några år på 1930-talet är det känt att man tillverkade *hundskattmärken*. De enda bevarade märkena kommer från hemmasocknen By. *Fig. 22.*

Vid olika former av inlämning och förvaring har polletter (inlämningsbrickor) använts. Här visas exempel på en pollett för cykelparkering i

Avesta Folkets Park samt en pollett från Sunnansjö Fiskevårdsförening, som troligtvis använts vid inlämning av ytterkläder vid någon tillställning. *Fig. 23-24.*

Ett lite mera udda användningssätt måste vara *löneutbetalningsbrickan* från Boliden. På den står att förlust av densamma genast ska anmälas till avlöningsavdelningen. Den var alltså i högsta grad viktig om man ville ha lön vid nästa utbetalningstillfälle! *Fig. 25.*

Magipolletter tillverkades åt företaget Harries Magi i Norrköping. Det är Nordens äldsta trollerifirma och en svensk tillverkare av trollerirekvisita. Företaget grundades 1910 av Harry Mobäck (1892-1980), som var verksam både som trollkarl och cirkusartist med bland annat jonglering och utbrytarnummer som specialitet. Flera generationer Harries har sedan drivit företaget vidare. Troligtvis är polletterna tillverkade på 1940- och 1950-talen med sitt speciella kännetecken – djävulshuvudet. *Fig. 26.*

Senare kom *spelpolletterna*. Både ”vanliga” spelpolletter med valören angiven och sådana märkta med texten VÄRDEMÄRKE. Sistnämnda gällde ofta enbart inom nöjesstället. *Fig. 27-28.*

Troligen så sent som i mitten av 1980-talet tillverkades *skidliftspolletter* för hemmabacken i Horndal. *Fig. 29.*

Avslutningsvis visas några, i varje fall för mig, okända polletter som tillverkats under årens lopp: AMERIKANSK STAL respektive HELLSFJÄLL. *Fig. 30-31.*

Nedan nämnda företag är några av dem som beställt polletter av Söderkvists:

- Amerikansk Stal, *fig. 30*
- Arosverken, Västerås
- Automatservice, Sävsjö
- Avesta Folkets Park, *fig. 23*
- Avesta Kooperativa Mjölkförening *fig. 19*
- Billesholms Folkets Park, *fig. 27*
- Bolidens Gruv AB, *fig. 25*
- Borlänge-Domnarvets Mjölkförening
- Borlänge Folkets Park
- Borås Folkets Park

8. Danspollett från Hofors Folkets park i Gästrikland. Aluminium.

9. Danspollett från Horndals Schackklubb i Dalarna. Aluminium.

10. Danspollett från Klippans festplats i Smedby, Dala-Husby, i Dalarna. Mässing.

11-12. Kaffepolletter.

Den ena med en tidstypisk kaffepanna för kokkaffe överst. Den andra har dekorerats med en rykande kopp kaffe. Aluminium.

- By hundskatt, *fig. 22*
- Bångbro Folkets Park
- Caravan Club
- Dala-Bagarn, Borlänge, *fig. 21*
- Degeberga Gymnastik- och Idrottsförening
- E. L. Casino
- AB B Eriksson, Västanhede (Horndal)
- Fors Folkets Hus
- Forsparken, Alfta

13-15. Transportpolletter à 20, 30 respektive 40 öre gällande Hofors Omnibuss AB i Gästrikland. Mässing.

16. Transportpollett för en vuxen resenär gällande AB Omnibus i Örebro, Närke. På dess framsida ses reklam för Örebro försäkringsbyrå. Mässing.

17. Pollett à 10 öre gällande Skyddsvärnet i Säfsnäs, Dalarna. Koppar.

18. Pollett à 25 öre gällande Skyddsvärnet i Falun, Dalarna. Koppar.

19. Pollett gällande 1 liter oskummad mjölk från Kooperativa Mjölföreningen Södra Dalarna, Avesta. Mässing.

20. Pollett gällande 1 liter oskummad mjölk från Kooperativa Föreningen Södra Dalarna, Vikmanshyttan. Mässing.

21. Pollett gällande ½ liter /mjölk/ hos Dala-Bagarn, Borlänge. Aluminium.

23. Inlämningsbricka för cykel i Avesta Folks Park, Dalarna. Aluminium.

22. Hundskattemärke för år 1934 från By socken i Dalarna. Mässing

25. Löneutbetalningsbricka från Bolidens Gruv AB i Västerbotten. Mässing.

24. Inlämningsbricka för ytterplagg i Sunnsjö Fiskevårdsförening, Dalarna. Mässing.

26. Åtsidesstamp för Harries Magi i Norrköping, Östergötland. Pollettens diameter är 33 mm. Utgiven i flera metaller.

27. Spelpollett à 1 krona gällande i Billesholms Folkets Park, Skåne. Aluminium.

28. Spelpollett à 35 öre gällande i Rättviks Folkpark, Dalarna. Mässing.

29. Piccololiften i Fornbyklint, Horndal, By socken i Dalarna. Polletten med dess fina avbildning av liften och skidbacken med stuga användes så sent som på 1980-talet. Aluminium.

31. Pollett gällande Hellsfjäll. Mässing.

30. /Spel?/pollett à 25 HL. Amerikansk Stal. Zink.

Kooperativa Föreningen Framåt upa, Falun
 GF:s Mjolk och Bröd, Borlänge
 Hagfors Folkets Park
 Harries Magi, Norrköping, *fig. 26*
 Hassans Tivoli, Hässleholm
 Hellsfjäll, *fig. 31*
 Helsingborgs Folkets Park
 Hofors Folkets Park, *fig. 8*
 Hofors Omnibuss, *fig. 13-15*
 Horndals Folkets Hus
 Horndals Idrottsförening
 Horndals Schackklubb, *fig. 9*
 Hunnebo Folkpark, Hunnebostrand
 Husby Centralmejeri, Dala-Husby
 G. Johanssons Automathallar
 Evert Johnssons Livsmedelsaffärer, Borlänge
 Jädraås Kooperativa Mjölförening
 Gösta Carlsson, Åselby (Borlänge)
 Klippans Festplats, Smedby (Dala-Husby), *fig. 10*
 Kopparbergs Läns Andelsslakteri, Borlänge

Krylbo Folkets Park
 Kvarnsvedens Kooperativa Mjölförening
 Källtorps Mjölförening, Falun
 Lesjöfors Folkets Park
 Långshyttans Folkets Park
 Ungdomsföreningen Länken, Nykvarn
 Majestic
 Miltons Tivoli, Borlänge
 Nilbolagen, Helsingborg
 Nordrouletter
 Norrhults Folkets Park
 Nyhammars Folkets Hus
 Nyhammars Mjölförening
 Odensparken
 AB Omnibus, Örebro, *fig. 16*
 Oxelösunds Folkets Park
 Persmässan, Edsbyn
 Piccololiften, Fornbyklint (Horndal), *fig. 29*
 Playland
 Regna Idrottsförening, Högsjö
 RF AB, Sundsvall

Rättviks Folkets Park, *fig. 28*
 Sandvikens Folkets Park
 Sissis Tivoli
 Skoghs Nöjesfält, Sala
 Skultuna "Konsum"
 Skyddsvärnet i Kopparbergs län (16 olika orter), *fig. 17-18*
 Smedjebackens Folkets Park
 Sunnansjö Dansbana
 Sunnansjö Fiskevårdsförening, *fig. 24*
 Säterdalens Folkpark, Säter
 Kooperativa Föreningen Södra Dalarna, Hedemora, *fig. 20*
 AB Tränredningar
 Vadstena Gymnastik- och Idrottsförening
 IK Viking, Hagfors
 Östers Bageri, Borlänge

I Folkrörelsernas arkiv för Dalarna – numera i Falun – förvaras en hel del protokoll, kassaböcker med mera från äldre föreningar. Här följer några korta protokollsavskrifter och annat, där det framgår att olika företag beställt polletter av Söderkvists. Ofta nämns mera i förbigående att polletter beställts:

Avesta Kooperativa Mjölförening u.p.a.
 1/5-27 beslutades att inköpa 20 000 mässingspolletter. De köptes av Alfred Söderkvist, Horndal, till ett pris av omkring 750 kr. Beslöt att tillämpa mässingspolletterna från den 15/6 1927 i samtliga affärer i Avesta och de gamla papperspolletterna vid filialen i Skogsbo från nämnda datum. På styrelsemötet 3/6-28 meddelade måterskorna att de nuvarande polletterna ej räcker till under en månad. Styrelsen beslutade att inköpa 6500 mässingspolletter ytterligare, hos Söderkvist.

På en reklamfolder för Alfred Söderkvists fabrik finns bland annat en pollett från *Fors Folkets Hus* avbildad. Troligtvis är det en danspollett. Tittar man bland kassaböckerna så kan inköpet av dessa polletter gälla någon av följande transaktioner: 9/9 1927 är bokfört en utgift, som ver. 42: Alfr. Söderkvist, Horndal 29,90 + porto. Liknande utgifter finns 11/7 1930, ver. 19: Alfr. Söderkvist 26,05 och 31/12 1930, ver. 38: Alfr. Söderberg(!)

16,90 + porto 0,25 kronor. Ytterligare en danspollett härifrån är känd.

Alfred Söderkvist tillhörde styrelsen för *Horndals Folketshusförening* de första åren, bland annat som revisor i föreningen. Senare kom föreningen att beställa polletter från hans verkstad. År 1922 beslöt styrelsen att hos Alfred Söderkvist beställa 800 dansbrickor. Den 29/3 1925 beslutades att hos Alfr. Söderkvist beställa 1 000 dansbiljetter.

I protokollen för *Kooperativa Föreningen Södra Dalarna, Hedemora*, har inte kunnat utrönas när polletter använts vid butik 15 (Säter, manufaktur) och 17 (Thurbo). Från butik 17 finns bevarade exemplar av 1 respektive 2 liter (mjölk). De är tillverkade av Söderkvists i Horndal.

Artikelförfattaren tackar makarna Birgitta och Klas-Göran Söderkvist för vänligt bemötande vid mina besök i Horndal.

FOTO: JOAKIM JONSSON. SKALA 1:1.
REPRO: FÖRFATTAREN.

Otryckta källor

Reklamfolder för Alfred Söderkvists fabrik.

Telefonkatalogen 1924.

Utställningsreklam från mäsas i Falun 1927.

Diverse protokoll från olika företag förvarade i Folkrorelsernas Arkiv för Dalarna, Falun.

Liten text bifogad Horndals Bruks ”medalj” utgiven i samband med Söderkvists 60-årsjubileum 1981.

Oppublicerat fotoalbum av Martin Söderkvist. *Från JÄRNSMIDE till STÅLGRAVYR. Gravyrförman Alfr. Söderkvist 75 år 1994. Ett fotoalbum tillägnat personalen.* Horndal 1994.

Muntliga uppgifter och tidningsurklipp vid besök hos Söderkvists 2010.

Litteratur

Avesta Tidning 8/9 1994. Från järnsmide till stålgravyr – familjeföretag i Horndal 75 år.

Nyblom, G.: *Sveriges privata företagare*. Uppsala 1939.

Stam, A.: Sena tiggarpolletter från Skyddsvärmet i Kopparbergs län. *Samlad glädje* 2009. Numismatiska klubben i Uppsala. Uppsala 2009.

Internet

Wikipedia, uppslagsord: Horndal. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Horndal>.

Internet, info om Harries Magi.

Göteborgs Handelskompani och 1876 års järnvägslån

I ANNONSER I BLAND ANNAT Dagens Industri efterlyste Bohusbanken i oktober förra året (men fortfarande på www.handelskomp.com) innehavare av 1876 års ”Jernvägs-premie-obligationer” utgivna av Aktiebolaget Göteborgs Handelskompani. Fortfarande är 1 809 stycken inte inlösta, trots att pengar avsattes för dessa i samband med att bolaget gick i konkurs år 1879. Med ränta på ränta är vart och ett av dessa ”delaktighetsbevis”, som de också kallas, värt inte mindre än cirka 60 000 kronor!

AB Göteborgs Handelskompani startades år 1871 av ledande finansmän i Göteborg såsom en bankirfirma, vilken skulle bedriva affärer i såväl Sverige som i utlandet. I styrelsen blev en av Göteborgs främsta affärsmän, David Otto Francke (1825-1892), utsedd till ordförande. Han ägde bland annat Rosendahls Fabriker AB och Korndals Pappersbruk, båda belägna i Mölndal. Francke blev tidigt en av de dominerande gestalterna på orten och gick under namnet ”mölndalskungen”.

Göteborgs Handelskompani hade som affärsidé att bland annat syndikera (= sälja) och omsätta obligationslån med inriktning på järnvägsfinansiering. Till en början bedrevs detta framgångsrikt och år 1875 omsattes inte mindre än 17 miljoner kronor, varav en stor del i obligationer.

Hur en sådan finansiering gick till kan illustreras med fallet Halmstad-Jönköpings Järnvägs AB. Detta hade bildats i april 1870 och koncession på sträckan Halmstad-Torup beviljades i september 1872. Ett entreprenadkontrakt tecknades med herrarna Billups & Makinson från London, vari överenskomms att betalning skulle utgå i av järnvägsbolaget utfärdade aktier och obligationer. Entreprenörerna skrev i sin tur ett avtal med Göteborgs Handelskompani, som åtog sig att köpa obligationerna mot kontant betalning, förmodligen med viss rabatt gente-

David Otto Francke var styrelseordförande i Göteborgs Handelskompani.

LITOGRAFI ÅTERGIVEN I SVENSKT BIOGRAFISKT LEXIKON.

mot det nominella värdet.

Ett annat engagemang som Handelskompaniet inlät sig på – och som skulle skapa stora problem för detsamma – var finansieringen av Bergslagens Jernvägs AB. Under 1870-talet byggdes banan Göteborg-Kil-Falun, en sträcka om totalt 478 km. Koncession beviljades år 1871 och bolagets styrelse kom att domineras av kända Göteborgsnamn såsom Dickson, Ekman, Mannheimer och Röhss. Järnvägen kom nämligen till för att lokala intressen i Göteborg skulle kunna konkurrera om utskęppningen av Bergslagens produkter, som annars tog vägen över hamnarna på ostkusten.

Francke spände bågen hårt – för hårt, visade det sig. Han lät Handelskompaniet teckna sig för inte mindre än 18 miljoner kronor av det obligationslån som Bergslagens Jernvägs AB upptog år 1876. Kompaniet kunde dock inte uppfylla sitt åtagande, utan Stockholms Enskilda Bank och Riksgäldskontoret var tvungna att träda in och teckna mer än hälften av dessa obligationer. Vid mitten av 1870-talet avmattades nämligen den högkonjunktur som uppstått efter det fransk-tyska krigets slut och de av Francke ledda företagen drabbades hårt. Handelskompaniet fick – som många andra – allvarliga likviditetsproblem.

I detta läge försökte Francke rädda bolaget genom att via en bulvan i Genève, Köckert-Haltenhoff & Co, arrangera ett premieobligationslån med en löptid om 38 år. Lånet bestod av 480 000 ”delaktighetsbevis” à 15 kronor, vilka skulle säkerställas av ränte- och kapitalintäkterna från 7,2 miljoner kronor i form av Bergslagsbanans obligationer. Vid varje dragning skulle – i stället för ränta – ett visst antal av ”delaktighetsbevisen” lottas ut för inlösen till belopp från 72 000 ned till 100 kronor styck. Utlottningen skulle ske i närvaro av notarius publicus och under kontroll av Handelskompaniet ”antingen i Göteborg eller annan lämplig ort”. För att kringgå gällande lotteriförordning hyrdes därför en ångbåt som gick utanför tremilsgrensens, varefter dragningen verkställdes. Enligt uppgift ägde den rum på julaf-tonen (!).

I början tycktes allmänhetens intresse vara stort för dessa obligationer, men det svalnade efterhand när tidningarna började skriva kritiska inlägg om det. Man genomsådde givetvis kringgåendet av 1844 års förordning om lotterier, men den allvarligaste kritiken kom att riktas mot säkerställandet av lånebeloppet som sådant. De luddiga formuleringarna i lånevillkoren tydde nämligen på att Handelskompaniet inte hade för avsikt att avskilja Bergslagsobligationerna från sina övriga tillgångar och placera dem i taka händer, det vill säga i förvar hos opartisk person.

Handelskompaniets problem förvärrades efterhand och 1879 försattes det i konkurs. Rosendahlsfabrikerna drogs med i denna, liksom Francke personligen. I samband med utvecklingen av Handelskompaniets konkursbo säkerställdes obligationsinnehavarnas framtida krav genom en deposition av kontanta medel. Det är denna som nu har vuxit till omkring 120 miljoner kronor hos Bohusbanken, ett belopp som skall täcka inlösen av de 1 809 ”delaktighetsbevis” som fortfarande inte har presenterats.

Vart femte år brukar banken annonsera efter dessa, men sist kom bara ett av dem fram för inlösen. Om någon

av SNT:s läsare till äventyrs skulle ha något av bevisen i sin samling, så löser Lena-Britt Hansson på Bohusbanken (tel. 0752-48 41 43) gärna in det.

Bengt Hemmingsson

Litteratur

Gillingstam, H.: art. ”Francke, David Otto” i *Svenskt biografiskt lexikon*, häfte 78. Stockholm 1965.

Indebetou, G.: *Svenska aktiebrev före år 1880*, s. 30-31. Stockholm 1925.

Söderlund, E.: *Skandinaviska Banken i det svenska bankväsendets historia 1864-1914*, s. 129-132. Stockholm 1964.

Notis i *Wernamo Tidning* den 21/9 1877 angående försäljningen av obligationer.

Internet

www.handelskomp.com

50-öring med förhöjd kant.

FOTO: FÖRFATTAREN.

50 öre med hög kant

HÄR OVAN VISAS en 50-öring från 1992, som är präglad med betydligt högre kant än andra mynt av samma valör. Vid mätning med mikrometer visade det sig att kanten är 1,2 mm bred, nästan dubbelt mot ett normalt jämförelseexemplar från samma år, medan vikten och diametern är normala. Den troliga förklaringen är att myntet präglats med för högt tryck och därför fått förhöjd kant.

Det är Tore Almqvist, tidigare myntdirektör vid Myntverket, som i sina två artiklar i SNT/Myntkontakt, 1977:9 och 1978:2, bland annat beskriver hur mynt som slås med alltför högt tryck kan få en för hög kant. Detta är särskilt problematiskt för mynt i högre valörer som skall fungera i automater. Jag har inte tidigare lagt märke till en så stor avvikelse på svenska 50-öringar, eller för den delen på andra svenska valörer, kanske någon i läsekreten har?

Martin Wettmark

Del av träsnittstavla tryckt 1845 hos L. Gullbranssons i Varberg.

Kaffe och kistebrev

ATT KOKA KAFFE PÅ SUMP sparade de dyra kaffebönorna. På dessa var nämligen satt en särskild lyxskatt. Kaffedrickare måste betala tolv skilling om året från 1814, då man blev skyldig att lämna uppgifter om såväl sin konsumtion som sitt överflöd. Bestämmelsen upphörde 1823 men inte vanan att koka kaffe på sump.

Tavlan visar fru von Sump född Kaffetörst. Kaffe var särskilt kvinnors favoritdryck. Även män drack det men helst med brännvin i. Kaffet blev så populärt att man varnade för missbruk, risken påstods vara stor att bli hysterisk eller få åderbräck ...

Priset år 1845 var på gott kaffe (ej avkok på sump) 16 styver, kokt på cikoria 8, på korn 4 och på ärter 1 styver. Socker till kostade extra.

Färgglada träsnitt var mycket omtyckta, särskilt bland allmogen i södra Sverige och kallades bondtryck av boktryckaren Gullbranssons i Varberg. Benämningen kistebrev för dem är belagt första gången 1847. Man satte upp dem på insidan av kistlock eller på stugväggen till jul.

På ett finurligt sätt användes bladen som betalningsmedel. Papperstillverkare gav dem till lumpsamlare, som lämnade dem i utbyte mot lump, av vilket man gjorde papper, på papper trycktes bilderna som i sin tur utbyttes mot lump.

MGL

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

Inlämningar till kommande auktioner mottages!

På vår auktion 5 upplevde vi en stark efterfrågan med bra priser, nedan illustrerade med en del slutpriser (exklusive provision). 25-26 november har vi efter överenskommelse öppet på kontoret på Banérgatan 17 för inlämning.

2 mark 1590.
Såld för 72.000 kr.

Belöningsmedaljen
"Hederlige sår"
Såld för 10.000 kr.

4 mark 1720.
Såld för 72.000 kr.

Dukat 1718.
Såld för 60.000 kr.

2 dukater 1839.
Såld för 62.000 kr.

Dukat 1847.
Såld för 21.000 kr.

Öre 1627 med rak kronbotten.
Såld för 27.000 kr.

Pollett Avesta kopparverk.
Såld för 5.000 kr.

Öre 1638 utan voluter.
Såld för 24.000 kr.

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17 - 115 22 Stockholm
E-mail: info@myntauktioner.se - Telefon: 08-410 465 65
www.myntauktioner.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

Vårtider är Vasatider!

Vårens auktion äger rum i Stockholm den 10 mars 2012.
Vi har då glädjen att bl. a. försälja många vackra mynt från vasatiden.

Katalogen beställs genom insättning av 190 kr (275 kr till utlandet) på bg 399-0090.
För andra betalningssätt finns information på vår hemsida, www.myntauktioner.se

Vackra Leonor Molina prydde revolutionärt mynt från Kuba

Av Ian Wiséhn

I början av augusti 2011 fick Kungl. Myntkabinetten ett fint och exotiskt besök från *Museo Numismático* i Havanna, Kuba. Det var Dr Inés Morales och ytterligare några personer som önskade få lite inblickar i hur deras svenska kollegor arbetar och hanterar samlingarna.

Det utvecklades till att bli ett mycket glatt och trevligt besök. Självfallet måste gästerna få titta på de kubanska samlingarna i Stockholm och som alltid när man talar med experter berättades många spännande detaljer. Bland annat kunde Dr Morales peka på att revolutionären Ernesto (Che) Guevara undertecknat flera kubanska sedlar. Che Guevara var bland annat chef för centralbanken och kände väl att han därför kunde ta sig friheten att endast underteckna sedlarna med sitt smeknamn – *Che*.

Sedan gick vi över till de kubanska mynten och de kunde konstatera att KMK har en representativ samling. Plötsligt ropade Dr Morales till: Tänk att ni har det finaste kubanska myntet! Där på brickan låg den så kallade "Souvenir peso" som präglades i New York 1897. Tillsammans med myntet fanns en gammal myntpåse med handskrivnen bläckskrift.

Jag kunde omedelbart se vem som hade skrivit på påsen. Det var svensk-amerikanen Robert Robertson (Grönvall) som var född i Gamla Stan i Stockholm och som 1892 utvandrade till USA. Robert Robertson behöll sitt svenska medborgarskap och av kärlek till fosterlandet skickade han gamla mynt (främst från Syd- och Mellanamerika och Västindien) till Kungl. Myntkabinetten i Stockholm. Han var en skicklig numismatiker och förstod att det inte kunde finnas så värst mycket amerikanskt i den

Kuba. Peso från 1897 med Leonor Molinas vackra profil på fransidan. KMK.

svenska statssamlingen. Myntet från Kuba skickade Robertson 1932 tillsammans med 584 andra mynt (inv. nr 19825), varav 29 grekiska, 4 romerska och 550 amerikanska. Av de amerikanska mynten kom 124 från Förenta Staterna. Robert Robertson bodde i Brooklyn och arbetade mot slutet av sin levnad i *American Numismatic Society*.

Nu åter till nämnda mynt och den bakomliggande historien. Förste europé till Kuba var Columbus som år 1492 kom dit på sin första resa. Åren 1511-1898 var landet en spansk koloni. Under 1800-talet utvecklades här världens modernaste sockerproduktion, baserad på slavarbete. År 1860 stod Kuba för en tredjedel av världens sockerproduktion. Efter ett uppror 1868-1878 fick landet vidgat självstyre, men 1895 utbröt ett nytt uppror. Sprängningen av kryssaren Maine i Havannas hamn föranledde USA att ingripa 1898 och efter ett kort krig tvingades Spanien samma år att avstå Kuba, som sedan under fyra år stod under USA:s förvaltning. År 1902 blev Kuba formellt en självständig republik.

Under året 1897 befann sig en kubansk delegation i New York för att på olika sätt samla in pengar till revolutionen som riktade sig mot Spanien. De gav ut obligationer, frimärken och

silverpesos. Den som främst arbetade med dessa utgåvor var en viss Octavio Zayas y Adan.

Pesomyntet präglades av silvermedsfirmen Gorham & Co. Många har under åren frågat sig om inte myntet egentligen är en medalj, särskilt som ordet "souvenir" står på fransidan. Orsaken att de tog med detta ord är att man inte ville skapa problem med de amerikanska myndigheterna. Det fanns en risk att den kubanska delegationen skulle få kritik för att man präglade utländska mynt i USA utan tillstånd. Om myndigheterna hade bråkat hade de bara sagt att det rör sig om en medalj.

Åtsidan visar republiken Kubas vapensköld som är krönt med en frygisk mössa/frihetsmössa. Överst i halvcirkel finns texten: REPUBLICA DE CUBA. Nederst på åtsidan finns sex stjärnor som lär representera provinserna Oriente, Camagüey, Santa Clara, Matanzas, Havanna och Pinar del Rio.

På *fransidan* avbildas ett kvinnohuvud som tillhört den vackra Leonor Molina. Hon var kusin till Octavio Zayas och ställde upp gratis för den goda saken. Myntets utseende hade utformats av den italienske skulptören Martigny. Thomas Lismore, som 1955 skrev en liten trevlig skrift om Kubas mynt, säger där om modellen:

Cuba 19825
Souvenir Peso 1897
Slagen i New York av
Silvermedsfirmen Gorham
& Co. och såldes vid en
bazar som hölls av Cubanska
medborgare i New York
inkomsten användes till
att utrusta rebellerna
med vapen i deras frihets
krig mot Spanien. Den är
ännu gångbar i Cuba →

till en dollar, men är
nu temligen sällsynt ty
de äro nästan alla in-
lösta. Förekommer
ytterst sällan i handeln.
Cuba blev ej en republik
förr än i December 1901
och ändå heter det
"Republiken Cuba" på
myntet som är daterat
fyra år tidigare.

Samlaren Robert Robertsons text
på påsen som innehöll pesomyntet 1897.
KMK.

"It is interesting to note that Leonor
is still living an active life in Miami,
Florida. Let us hope that when the
competent authorities are made aware
of this fact, they will find some suitable
way of rewarding one who has deserved
so well of the Republic".

Det lär vara så att souvenirpeson
med årtalet 1897 slogs i 10 000 exemplar.
Att det finns tre olika typer beror
på att man först präglade en mindre
upplaga. Med vinsten från försäljningen
kunde man göra ytterligare ett antal
och därefter ytterligare en tredje omgång.
Myntet lär förekomma även i brons
och en replik i guld bar Leonora Molina
i ett halsband.

Robert Robertsons text på påsen
återges här för ordningens skull:

Cuba
Souvenir Peso 1897. Slagen i New
York av silvermedsfirmen Gorham
& Co. och såldes vid en bazaar som
hölls av cubanska medborgare i New
York, inkomsten användes till att ut-
rusta rebellerna med vapen i deras

Ian Wiséhn och Dr Inés Morales från Museo Numismático, Havanna,
i Kungl. Myntkabinettets bibliotek. FOTO: ANDERS HEMLIN.

frihetskrig mot Spanien. Den är ännu
gångbar i Cuba till en dollar, men är
nu temligen sällsynt, ty de äro nästan
alla inlösta, Förekommer ytterst sällan
i handeln. Cuba blev ej en republik
förr än i December 1901 och ändå heter
det "Republiken Cuba" på myntet
som är daterat fyra år tidigare.

År 1898 gavs peson ut igen, men
den gången fanns inte ordet "souvenir"
kvar.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND, KMK.

Källor

Lismore, Th.: *Las monedas de Cuba /
The Coinage of Cuba*. Havanna 1955.

Wiséhn, I.: Ett antal numismatiskt intresanta
brev skrivna av Robert Robertson
Grönvall. *Nordisk Numismatisk Unions
Medlemsblad* 2004:1, s. 3-19.

Sedeltävlingen

Riksbanken har valt ut åtta personer
bland 46 sökande som får tävla om
formgivningen av Sveriges sex nya
sedlar. Deltagarna ska vara klara med
sina förslag i slutet av januari nästa
år. Tävlningen avgörs senast i april.

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarcken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

VÄLKOMNA TILL

Kungl. Myntkabinettets
museibutik

Slottsbacken 6
Gamla Stan
Stockholm

Tel.: 08-5195 53 04
konferens.butik@myntkabinettet.se

Invigningen av ryttarstatyn över Karl XIV Johan i Christiania 1875

Ryttarstatyn i Oslo med Karl XIV Johan, rest 1875.
UR SVEAKALENTERN 1876.

Den 7 SEPTEMBER 1875 – på 57-årsdagen efter Karl XIV Johans kröning i Trondheims domkyrka – skulle denna dag ryttarstatyn över honom avtäckas i Christiania (nuvarande Oslo) framför kungliga slottet, det hade Oscar II på förhand bestämt.*

Nu var dagen här. Tiden hade varit knapp och själva fundamentet hade lite av provisorisk prägel över sig, men där stod statyn och avtäckningen kunde genomföras. Kungen och drottningen med kronprinsen och änkedrottning Josephina var på plats jämte de utländska gästerna; fursten av Waldeck med tre döttrar, den ryske ambassadören, general Souvarokov-Elstone med flera, ”men ikke at forglemme to sortmuskede og mørkhudede små franskmænd”, som det stod att läsa i pressen.

Den 6000 man stora militärtruppen som skulle utgöra honnören hade fått förstärkning av 1000 svenska indelta soldater från Västmanland och Närke. En samtida skribent uppskattade folkmassan till 50000 åskådare

och med tanke på att Oslo vid den här tiden hade omkring 77000 invånare, så kan man förstå vilken tilldragelse detta var. Alla hotell och rum i staden med dess närhet var fullbelagda och till och med skeppens hytter i hamnen var utthyrd till husvilla damer och herrar. Sommaren hade varit riktigt varm och solig, men just denna dag började gråmulen och man fruktade att det skulle regna vid tiden för avtäckningen som var utsatt till kl. 12.00. Strax innan utsatt tid sprack dock molnen upp och himlen blev skimrande blå.

Lite efter tolv skred den kungliga processionen ut på slottsgården och intog sina platser på den rödbeklädda estraden bredvid monumentet. Bakom kungen stod hans generaler och personliga hov. Vid monumentet hade Karl Johans kvarvarande stab och hovstat jämte bildhuggaren och tillika statyns skapare Brynjulf Bergslien tagit plats. Kung Oscar II vinkade på väl regisserat manér och en sång med vers av biskop Jörgen Moe stämde upp. Sedan följde tal av den värtalige statsministern Frederik Stang, som avslutade med att överlämna monumentet till kungen och hans efterföljare. Oscar II svarade på klanderfri norska och tackade för minnesstatyn och det positiva som unionen medfört för våra länder.

När kungens tal var över föll täckelsen, inte storartat för den blev hängande en stund över Karl Johan, men detta åtgärdades snabbt av tillskyndande sjömän från marinen. Nu hördes salut från Akkershus, från eskadern i hamnen och från batteriet som var uppkört till slottet, samtidigt som tusenfaldiga hurrarop ekade över staden. Slutversen på Moes sång av-sjöngs.

Därefter steg kungen ner och tackade konstnären, växlade några ord

A: MUNIFICENTIA ET PIETATE POPULI, statyn över Karl XIV Johan ridande åt vänster (heraldiskt).
G. LOOS D. E. WEIGAND F. i avskärningen.
R: VII / SEPTEBRIS / MDCCCLXXV inom en ekkrans.

Konstnär: Emil Weigand.
Diameter 31 mm.

Präglad hos Berliner Medaillen-Münze.
Samlingar: KMK i silver och brons,
1 ex, inv.nr 24 162.

Hernqvist i brons, 16 g.

Litteratur: *Holst 24; Kvist s. 43:62.*

Upplagga: guld med krona i rött band 2 ex,
silver 30 ex, förgylld brons 30 ex,
brons 600 ex.

A: FOLKETS KJÆRLIGHED MIN BELÖNNING, statyn över Karl XIV Johan ridande åt vänster (heraldiskt).
R: 1875, krans av ek- och lagerkvistar.

Konstnär: P.A. Lie efter Brynjulf Bergslien.
Diameter 21,5 mm.

Präglad av P.A. Lie i Oslo.
Samlingar: KMK i försilvrad brons, brons och tenn, inv.nr 24 162.
Hernqvist i försilvrad brons, 5 g.
Litteratur: *Holst 25; Kvist s. 44:63.*

med drottningen och den ryske ambassadören, stod sedan upp på häst för att anförda defileringen som varade i fyrtiofem minuter. Kronprins Gustaf förde en pluton av det norska gardet som sekondlöjtnant.

Efter högtidligheterna drog sig de kungliga tillbaka till slottet. På eftermiddagen defilerade korporationer med fanor i ett tåg på flera tusen människor förbi statyn och slöt upp framför slottet för att där stämma upp med en sång av Jonas Lie.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Thomas Hernqvist

Not

* Resningen av en minnesstaty över Karl XIV Johan kom till genom ett förslag av Karl Johans förbundet den 4 november 1864. Pengar samlades in via en allmän subscription som genererade 16857 speciedaler (spd). Stortinget bidrog med 13 850 spd och slutligen Karl Johans förbundet med 700 spd. Tillsammans med inkomna räntor på 4593 spd täcktes den totala kostnaden på 36 000 spd. År 1869 efter åtskilliga förslag blev statyn utförd av bildhuggaren Brynjulf Bergslien och gjutningen gjord av Bissen i Köpenhamn. Från början var statyn tänkt att placeras framför Stortingets huvudbyggnad. I statyns fundament finns en pergamentsrulle med upplysningar om monumentets tillkomst tillsammans med tidens mynt.

Referenser

Karl Johans förbundets handlingar för år 1865 och 1867, Uppsala.

Ny Illustrerad Tidning, 1875, Stockholm.

Medalj katalogen 1804-1905. Kvist & Kvist, Oslo 2002. (Kvist)

Tack till Jack-Morris Antonsen, Oslo.

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR**

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

Lördagen inleddes med samling vid Fornsalen på Strandgatan 14 i Visby innerstad.

SNF:s årsmöte 2011

MYNTSAMLARKLUBBEN GOTEN hade äran att stå för värdskapet för SNF:s årsmöte 2011 i den vackra och historiskt intressanta hansestaden Visby. Gotland visade sig från sin bästa sida med två härliga soliga dagar. Ett intressant tvådagarsprogram hade tagits fram av Goten.

Fornsalen bildades 22 maj 1875 av Föreningen Gotlands Fornvänner. Då gick museet under namnet Gotlands Fornsal, i dag är Fornsalen namnet på det kulturhistoriska museet.

Gotland är ett intressant område för numismatik med sina många fyndplatser. På Gotland har mer än ett ton silver från 800-1100-talen fördelat på över 700 skatter hittats. Spillingskatten, som är världens största silverskatt med sina 67 kg silver samt 20 kg brons, hittades vid gården Spillings nära Slite på norra Gotland. Hela skatten består av drygt 14 000 mynt, 500 armband, ett stort antal ringar, halsringar, armband, silvertackor och bronsmycken. Ett av mynten daterat till 830-talet e.Kr. med inskriptionen "Moses är Guds sändebud" från Khazarernas land är

Inskriptionen "Moses är Guds sändebud" gör detta mynt unikt.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

unik, då det aldrig tidigare påträffats med denna åtsidesstamp.*

Ett trettiotal medlemmar bjöds på guidad rundtur bland Fornsalens samlingar med extra fokus på guldrummet och de gotländska myntskatterna.

En lättare lunch med gotländsk meny, kaipsoppa och lokalt bakat bröd intogs i domkyrkans församlingshem invid Sankta Maria domkyrka. Auktionsobjekten från Sven Svenssons samling kunde beskådas i samma lokal. Värt att nämnas var bland annat medaljen med band över Gotlands järnväg, invigd 1878, med utropspris på 300 som ropades upp till 4 000 kronor.

Sedvanliga årsmötesförhandlingar tog vid. De är separat protokollförda och finns tillgängliga på SNF:s kansli.

Kvällen avslutades med en trerätters gotländsk meny på restaurang Donnersbrunn. Mat och dryck uppskattades och det var många intressanta numismatiska diskussioner kring bord-

Magnus Wijk presenterar *Den svenska örtugsmyntningen under Albrekt av Mecklenburg (1364-1389). En stampstudie* av Jonas Rundberg.

Frédéric Elfver tilldelas SNF:s förtjänstmedalj i förgyllt silver för berömvärdt och långvarigt arbete i föreningens tjänst av ordföranden Jan-Olof Björk.

en. Kvällen avrundades med att de programansvariga från Goten tackades av föreningens ordförande Jan-Olof Björk med SNF:s hedersgåva.

PÅ SÖNDAGSMORNINGEN samlades vi vid Restaurang Koggens parkering för en guidad rundtur i Visby, ledd av Calle Brobäck. Rundturen började med en vandring längs palissaderna i södra Visby med utsikt över Visby hamn mot Visborgs slott, numera en ruin.

Visborgs slott var en försvarsanläggning som började anläggas 1411. Enligt Visby-franciskanernas diarium *Scriptores rerum svecicarum medii aevi* var det kung Erik (av Pomern) själv som den 1 augusti 1411 lade grundstenen. När Erik förlorade kungamakten bosatte han sig i borgen. Vid freden i Brömsebro 1645 fick borgen svensk besättning. Borgen var då förfallen och inredningen förstörd av danskarna vid utrymningen. Vid det svensk-danska kriget 1676 anfördes Visby av en dansk flotta. Den sven-

Husen på Klinton

ske kommandanten Mikael Schoultz kapitulerade efter ett par timmar. Danskarna började omgående rusta upp borgen, men under våren 1679 stod det klart att Danmark tvingades återlämna Gotland till Sverige. Från juli till september sprängdes borgen bit för bit av danskarna. Ett av tornen bär namnet Mynttornet, men det finns inga belägg att det skulle ha präglats mynt där.

Vandringen fortsatte längs ringmuren. Visby ringmur är en stadsmur kring Visby innerstad. Dess äldsta del är Kruttornet som uppfördes vid Visbys hamninlopp på 1100-talet och är Nordens äldsta profanbyggnad. Ringmuren, som är 11 meter hög, byggdes i två etapper och stod färdig 1288. Den hade ursprungligen 29 marktorn och 22 sadeltorn. I dag finns 27 av marktornen kvar. Hamnen har på grund av landhöjningen försvunnit och i dag är det den som kallas Almedalen – en parkanläggning känd för den årliga politikerveckan.

Vandringen gick vidare över Södertorg upp på Klinton innanför ringmuren med sina små hus. Detta var förr Visbys fattigkvarter, i dag kallas området "gräddhyllan" med skyhöga kvadratmeterpriser.

Nästa anhalt för deltagarna blev Stora Torget, där vi kunde beskåda Sankta Karins ruin som är en av tio kyrkoruiner i Visby. Vår guide berättade även om Sankta Maria domkyrka som började uppföras år 1190 och att det tog lång tid att färdigställa bygget. Kyrkan invigdes 1225 och var då en treskeppig romansk basilika.

Myntsamlarklubben Goten bildades år 1971 och har omkring sjuttio medlemmar med nio möten och auktioner årligen. Vi tackar för förtroendet att få arrangera SNF:s årsmöte 2011.

FOTO: MICHAEL JANSSON

*Björn Wikström
Evert Stridsberg*

* Läs mer om Spillingsskatten i SNT 2008:5 s. 106-107.

Nytt om böcker

Dzmitry Huletski: Russian Wire Coins 1533–1645. Riftur. Utan ort [Minsk?], utan år [2011]. 48 sidor. Rygglimmad. Illustrerad i färg. ISBN 9789856919414. Pris: \$14.99. Går att beställa på <http://ecollect.ru>.

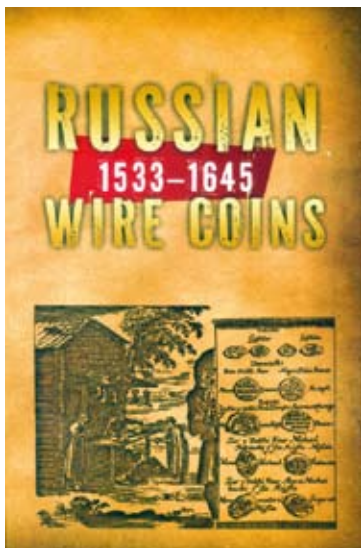
NU HAR DEN FÖRSTA engelskspråkiga värderingskatalogen för ryska droppkopek publicerats, till glädje för alla rysslandssamlare som inte är kunniga i det ryska språket. Författaren – eller "sammanställaren" som han själv ödmjukt föredrar att kalla sig – är den för SNT:s läsekrets genom artikeln "Rutenska spår i storfurstendömet Litauen och dess myntning" (SNT 2007:3 s. 56-59) redan bekante vitryske numismatikern Dzmitry Huletski.

Efter en inledning som mycket kortfattat presenterar de ryska tsarerna från Ivan den förskräcklige till Peter den store, de ryska mynheterna, det kyrilliska alfabetet, tsarnamnen på mynten, de enskilda myntherrarnas myntvikter, datorbaserad myntidentifiering samt kvalitets- och raritetsbedömning, vidtar själva katalogdelen med värderingspriser i tre kvalitetsklasser.

Katalogdelen omfattar som titeln anger myntningen 1533-1645, det vill säga tio myntherrar (varav två aldrig krönta) från Ivan den förskräcklige till Michail Fjodorovitj (den förste av åttan Romanov), det engelska Moskvakompaniets myntning, danska denningar, den svenska ockupationsmyntningen i Novgorod samt de så kallade svenska förfalskningar som tillskrivs myntmästaren Nefedfka.

Beträffande värderingspriserna finns inte mycket att anmärka på. Prisbilderna varierar kraftigt mellan olika försäljningskanaler och tillfällen och den nivå som har tillämpats i katalogen förefaller högst rimlig.

Däremot finns det en del annat som påkallar kritiska kommentarer. Med tanke på uppläggningsgruppen vara samlare utan tidigare erfarenhet av denna ryska myntning. Här hade det varit önskvärdt med en lite utförligare introduktion till myntsystemet, tillverkningstekniken, myntseriernas utveckling under de turbulenta tronföljdsstrider som brukar kallas "den stora oredan", samt en kort historisk sammanfattning som sätter myntningen och mynten i ett sammanhang.

Nu får man söka denna information på annat håll.

Den kanske allvarligaste anmärkningen är ändå att katalogen inte står på egna ben för att identifiera mynten. Bara en bråkdel av mynten är avbildade som färgfotografier i skala 1,5:1. Eftersom myntämnena sällan rymmer hela stampbilden blir det mycket besvärligt att identifiera mynten med hjälp av dessa små bilder. För övriga icke avbildade mynt hänvisas man via katalognumren till de båda första volymerna av Kleshchinovs och Grishins standardkatalog (omfattar totalt fyra volymer, för referens se SNT 2007:6 s. 144). Utan tillgång till detta katalogverk blir det således svårt att bestämma mynten och följaktligen lika svårt att värdera dem.

Trots dessa invändningar är det ändå en trevlig katalog och för den som inte har tillgång till Kleshchinovs och Grishins kataloger fungerar den utmärkt som stimulerande och nyfikenhetsskapande aptitretare. Initiativet är gott och förhoppningsvis får denna engelskspråkiga "prototyp" framledes mer utförliga och användarvänliga efterföljare.

Per Larson

Myntklubben Skilling Banco

Linköping

www.mksb.se

Ursula Kampmann: Im Schatten der Adler Roms. Münzen der Republik aus der Sammlung Kurt Wyprächtiger. Utgiven för MoneyMuseum, Zürich. Ulm 2011. ISBN 978-3-0350-9007-9. 240 sidor, illustrerad i färg och svartvitt. A4. Vidare information genom www.moneymuseum.com och www.sunflower.ch.

FÖR DE MÅNGA SOM INTRESSERAR SIG FÖR romerska mynt från republikens tid har det funnits olika hjälpmedel att få systematik i samlingen.

Bland de något så när moderna referensverken kan nämnas Edward A. Sydenham (*The Coinage of the Roman Republic*, London 1952) som förtecknat de olika myntserierna efter familjetillhörigheten hos de utgivande myntämbetsmännen, ett system som gjorde överblicken mindre tydlig. Med det stora tvåbandsverket som Michael Crawford gav ut 1974 (*Roman Republican Coinage*, Cambridge 1974) fick de republikanska mynten en fullständig behandling med historik, teknik och en kronologiskt uppställd katalog. Detta har förblivit standardverket som man numera alltid hänvisar till, men det blev snabbt slutsålt och även om det har kommit ett omtryck så är det fortfarande både dyrt och svåråtkomligt. Frank Berger publicerade de republikanska mynten i Kestner-Museum i Hannover (1989) efter Crawfords modell och eftersom samlingen var omfattande och representativ kunde samlaren där finna en hjälp, men även den katalogen kan vara svår att finna.

Som ofta är fallet när bra kataloger kommer ut leder de till att samlare försöker bygga upp egna samlingar med olika inriktningar, fullständiga typkataloger, bara högkvalitetsmynt eller olika delserier och motiv. Den som kan följa de stora auktionshusens kataloger ser ofta fantastiska samlingar utbjudas och finner där de omdateringar och nytolkningar som gjorts sedan Crawfords katalog kom ut. Däremot är det svårt att finna en samlad introduktion till den romerska republikens mynt.

Ursula Kampmann har tagit på sig den uppgiften i en inledning till Kurt Wyprächtigers samling. På närmare 180 sidor går hon igenom hur den romerska staten växte fram under krig och fred, hur det politiska statsskicket var utformat och hur de olika ämbetsmännen fungerade. Myntsystemets utveckling skildras naturligtvis klart och tydligt liksom

den historiska utvecklingen. Den romerska religionen och arkitekturen behandlas i två rika kapitel och detta inledande avsnitt avslutas med ett informativt kapitel om löner och priser. Genomgående illustreras texten av myntbilder i stort format ur den förmåliga samlingen. Bokens format (A4) och höga tryckkvalitet gör bilderna – i färg – full rättvisa. Efter denna gedigna introduktion kommer katalogen omfattande 185 mynt med datering, beskrivning och litteraturreferenser samt foto i skala 1:1.

Den som tidigare kommit i kontakt med Ursula Kampmanns böcker vet att hon skriver både lärt och lätt. Det är en njutning att följa hennes entusiasm och kunnskap i beskrivningen av den antika världens mynt. Hon besitter en gedigen kunnskap och kan förmedla de nya kunskaperna och åsikterna på ett lätsamt sätt. Denna bok är inget undantag och jag kan bara rekommendera intresserade att försöka sig på det tyska språket – i hennes version är det inte oöverstigit!

Harald Nilsson

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer
mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev,
sedlar, äldre handlingar m.m.

www.aktiesamlaren.se

Arsenalsgatan 6 • Box 7377 • 103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10 • Fax 08-611 32 95

Eftersnack. Sittande till vänster ses Christian Hamrin. FOTO: FÖRFATTAREN.

SNF:s föreningskväll den 27 april 2011 handlade om förfalskningar

SNF FORTSÄTTER MED SINA föreningskvällar på temat förfalskningar. Förra hösten pratade undertecknad om nyproducerade kinesiska kopior. Vid en föreningskväll i april i år var mynt-handlaren och auktionisten Christian Hamrin på plats med ett föredrag om kopior och förfalskningar.

Att ha kunskap om förfalskade mynt är viktigt. Förfalskade objekt har alltid varit ett problem för samlare. Intresset för att lära sig mer om vad som är äkta eller falskt är stort och många samlare hade tagit sig till Banérgatan, där diskussionerna var livliga under föreningskvällen. Christian hade med sig ett stort urval falska mynt som visades runt. Allt från dåligt omgraverade femöringar "1910" till riktigt "fula" antika mynt, objekt som det krävs mycket stor kunskap om för att identifiera som falska.

Varför tillverkas förfalskade mynt och kopior? Christian pekade på två huvudsyften; att använda kopiorna som giltigt betalningsmedel i handeln eller att sälja dem som äkta till samlare eller turister. Det förstnämnda syftet kan i efterhand ha ett visst historiskt intresse, som exempelvis Trollhätte-Svenssons förfalskningar, men är givetvis brottsligt. Kopior avsedda att lura samlare är förkastligt. Jag anser att Christian i sin argumentation helt stödjer den policy som SNF tog fram 1971.¹

Att skilja äkta vara från falsk är inte alltid lätt. Ett färskt exempel är den rara norska 2-speciedalern 1644. Ett exemplar såldes förra sommaren för stora pengar i Stockholm. Mynt-

tet, som tidigare ansetts som äkta, har genom modern teknik nu konstaterats vara falskt. Christian hade med sig flera falska mynt liggande i "original-påsar" från ansedda firmor, mynt som senare konstaterats vara falska ...

Kopior av plåtmynt är nog de frekvent mest förekommande förfalskningarna. Merparten är riktigt dåliga och därför enkla att avslöja. Två riktigt bra gjutna exemplar visades upp, lyckligtvis tydligt märkta "COP", annars hade nog en och annan samlare ansett dessa som äkta.

Så kallade gävlekopior, kopior av mynt i riksdalerstorlek som tillverkades av företaget Coin-Copy i Gävle för fyrtio år sedan,² dyker fortfarande allt som oftast upp på nätbaserade auktioner. Jag har sett många bilder på sådana men ändå inte lärt mig att på ett säkert sätt skilja dessa kopior från äkta mynt. Christian hade med sig en gävlekopia 1769 och efter att ha vänt och känt på denna tror jag mig nu kunna skilja äkta från falsk.

Christians reflexion kring en förfalskad sedel från 1800-talets början får avsluta referatet. – Undrar vad förfalskaren tänkte när han på sedeln skrev meningen "*Then som thenne Sedel efterapar skal warda hängd*" ... Hade han överhuvudtaget någon tanke på följderna vid en eventuell upptäckt?

Information om och bilder av kopior är viktig för att identifiera falska objekt. En inköpt förfalskning kan säkert få den mest inbitne myntsamlaren att tvivla på sin hobby. Ett mycket bra initiativ har tagits på Trintens

hemsida: <http://www.trinten.n.nu/>. Där finns en förteckning över kända svenska förfalskningar och kopior av mynt presenteras.

Ingemar Svenson

Noter

- ¹ Policyn togs fram 1971 och håller fortfarande. Den har dock fyrtio år på nacken och i SNF:s styrelse har policyn och en eventuell översyn av denna varit uppe till diskussion.
- ² *Mynt från början*, av Björn Tarras-Wahlberg, 1972.

Pressklipp 1988

Bunkrade kopparmynt

EN GAMMAL FÖRSVARSBUNKER i närheten av Obbola i Holmsund, Västerbotten, visade sig vara förvaringsplatsen för 40 kg kopparmynt.

Klass 4b i Hagaskolan var på utflykt för att se på fåglar en majdag 1988. En av pojkarna blev mätt på fågelskådandet och började utforska trakten i stället. Han kom fram till en väl dold bunker, kröp in och upptäckte till sin stora förvåning och överraskning en plastbag med en mängd mynt liggande där på botten. Han visade läraren som beslutade att anmäla fyndet till polisen i Umeå. Läraren och pojken som gjorde fyndet tog hela myntskatten på varsin pakethållare. Det var så tungt att cykeln nästan stegrade berättade pojken senare.

Plastbagen innehöll 40 kg mynt, sorterade i valörer som ettöringar, tvåöringar och femöringar från olika perioder av 1900-talet. Mynten var inlagda i tygpåsar märkta med Riksbanken. En del av dem låg i bankens plaströr. Men år 1988 var mynten inte längre gångbara i handeln. Sedan 1972 gällde de inte som betalningsmedel.

Polisen måste förstas utreda huruvida ett brott begåtts. En person som läste om fyndet anmälde att delar av det troligtvis stulits hos honom vid ett villainbrott 1980. Om ingen annan ägare gjorde anspråk på fyndet inom tre månader skulle fyndet tillfalla klassen som hittegods. Huruvida det gick med den saken framgår inte av pressklippet.

MGL

Bertil Wennström 1928–2011

EFTER EN LÅNGRE TIDS SJUKDOM lämnade vännen och kamraten Bertil oss på eftermiddagen söndagen den 29 maj 2011. Bertil var en känd profil inte bara i Trelleborg, där han levde och brukade den skånska myllan i större delen av sitt liv. Han hade också ett brett numismatiskt kontaktnät i såväl övriga Sverige som i Danmark.

Bertil var lantbrukare till yrket och bodde på föräldragården fram till för ett par år sedan. Han hade stora kunskaper kring Vemmerlövs by och dess kyrkas historia. Här brukade han vara "turistvärd" då kyrkan var så kallad vägkyrka.

Bertil var en hängiven samlare inom många genrer och hade ständigt och ända in i det sista många järn i elden. Han berättade att han varit medlem i uppåt trettio olika föreningar samtidigt. Bland intressen och samlarområden kan nämnas stenåldern och stenåldersyxor med mera. Han prövade till och med på att göra sin egen flintyx. Han gick på åkrarna så länge han orkade och letade lämningar och föremål från stenåldern.

Numismatiken var dock hans främsta intresse. Bertil började samla mynt redan vid sju års ålder. Under 1950-1970-talen träffade han och lärde känna flera namnkunniga numismatiker i samband med de många resorna han företog i jakten på mynt till samlingen. Bertil var även välkänd på andra sidan sundet och det blev också en hel del "myntresor" inom Europa.

Bertil hade ett flertal samlarområden men variantsamlade framför allt på mynt från Karl XI:s tid. Inför utgivandet av det välkända referensverket *Sveriges Mynt 1521-1977* anlätades han som expert på nämnda regents utmyntningar. Men det var inte bara vid publiceringar han konsulterades. Ofta blev han kontaktad av samlarvännen och amatörforskare i olika frågor. På slutet satte dock hans hälsa stopp för denna viktiga gärning – som numismatisk nestor. Gärningen var extra viktig i det att Bertil sällan publicerade sina forskningsresultat utan lät dem på detta sätt gå vidare till nästa generation amatörforskare genom "muntlig tradition".

Således finner vi bara fyra tryckta alster signerade Bertil Wennström. Det rör sig om en liten välformulerad nekrolog som Bertil skrev över sam-

Bertil Wennström 1928-2011.

FOTO: LENNART NYMAN.

larkollegan Eric Månsson, Trelleborg. Minnesorden infördes i B. Ahlströms auktionskatalog 47, år 1993, då Månssons samling av Oscar II och Gustav V:s mynt såldes. Men redan några år tidigare hade han tillsammans med Lars O. Lagerqvist skrivit en artikel för denna tidskrifts läsare. I SNT 1990:9-10 dryftar dessa herrar olika teorier kring "En okänd provprägling från år 1667". Samt slutligen ytterligare ett par minnesord som båda finns publicerade i denna tidskrift.¹ Det rör sig om Ingvar Nilsson som bland annat under många år var Kristianstads-ortens Numismatiska Förenings färgstarke auktionskommissarie och om den nyligen avlidne och mångåriga vännen, kopparmyntsamlaren Allan Mauritsson, Trelleborg.

Bertil Wennström tilldelades år 1982 SNF:s Elias Brenner-medalj för att på ett "föredömligt sätt ha främjat numismatikens intressen i Sverige och kunskaperna i detta ämne".²

Bertil delade med sig av sina många och skiftande kunskaper genom föredrag hos till exempel numismatiska föreningar och hembygdsföreningar. Bland dessa kan nämnas Myntklubben Skilling Banco i Linköping, där han talade kring sina numismatiska minnen. Men viktigast var nog som tidigare nämnts den muntliga traditionen, från person till person, och då gärna genom långa nattliga telefonsamtal som till yttermera visso kunde beröra allsköns ämnen utöver mynt.

Han vurmade särskilt för Trelleborgs Myntklubb där han varit medlem från starten år 1952. Han missade endast ett möte före sin sjukdom. Redan år 1954 gick han med i unionsföreningen Skånes Numismatiska Förening och blev vald till suppleant 1961. Ett år senare avancerade han till

ordinarie ledamot i vilken funktion han kvarstod till 1973. Under en kortare period, 1972-1973, upprätthöll han sekreterarposten. Att han avgick från styrelsen betydde ingalunda att han lämnade föreningen ryggen. Han påbörjade i stället en 37-årig period som revisorsuppleant, 1973-2010!

Bertil Wennströms egna ord ur nekrologen över Eric Månsson passar alldeles utmärkt på honom själv, nämligen: han "var en hedersman av den gamla stammen, enkel och rejäl, alltid glad och vänlig, vilket renderade honom många vänner".

Genom dessa egenskaper åtnjöt Bertil naturligtvis stort förtroende hos många samlare. Detta visade sig inte minst vid samlarkollegers frånfälle, då han inte sällan fick förtroendet att sköta försäljning av efterlämnade myntsamlingar med mera. Många är de samlingar han skingrat på närbelägna skånska föreningsauktioner men också på de större offentliga auktionerna i Stockholm såsom B. Ahlströms och SNF:s helägda Myntauktioner i Sverige AB. Det är väl knappast någon hemlighet att Bertil under lång tid innehaft hedersuppdraget att ombesörja försäljningen av mynt ur framlidne storsamlaren ingenjör Åke Järnmons samling, Helsingborg. Men detta är ingalunda den enda storsamlingen som vandrat denna väg. Vi kan antydningvis nämna bland annat en vacker samling av svenska typmynt med en betydande medeltidsdel och en utsökt svensk kopparmyntsamling, som skapats de senaste dryga femtio åren med 1/2 öre Arboga 1628 på topp.

Efter sig lämnar Bertil förutom ett stort tomrum sambon Monica och sin kelgris katten Gustaf samt en syster och bror. För Bertils skull får vi hoppas, var han nu än befinner sig, att det även där finns mynt.

Jan-Olof Björk,
Svenska Numismatiska Föreningen

Rickard Johansson
och Ingvar Theander,
Trelleborgs Myntklubb

Noter

- 1 Se SNT 2003:1 respektive 2009:7.
- 2 Mer om Elias Brenner-medaljen finns att läsa på SNF:s hemsida under adressen: http://numismatik.se/om_snf/EliasBrennermedalj.php

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Öppet: måndag-torsdag 11-13

Efterlysning

**Aktiebrev i
Bromö Glasbruks Actie Bolag**

För att illustrera en artikel om bruket
önskar jag en digital kopia av aktien.

Har Du en aktie,
kontakta Åke Möller
0702-30 1734
ake.moeller@swipnet.se

SÄLJES

Albanskt guldmynt
100 Franga Ar 1927. Ø 35 mm

Jan Åbom
Tel: 031-29 27 64 (efter kl. 20)

Bli medlem i

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 250 kr.
Som medlem får Du SNT automatiskt!
Du kan också prenumerera på SNT
för endast 200 kr per år.
www.numismatik.se

AUKTION nr 64

Historiska Värdepapper

Lördag den 19 november kl. 11.00, visning 10.00

På Kungl. Myntkabinettet –
Sveriges Ekonomiska Museum
Slottsbacken 6, Stockholm

VÄLKOMMEN

www.historiskavardepapper.com
Info: Marita Strandberg 08-611 01 10
info@aktiesamlaren.se

AURUM AUKTIONER AB stockholm

Myntauktioner i Stockholm

Inlämning pågår!

*Vi söker alltid kvalitetsmynt, sedlar,
medaljer, polletter, ordnar..*

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13, info@aurumauktioner.se

www.aurumauktioner.se

Myntauktion

3 december 2011

Ryssland. 6 rubel 1830 platina.

Frimärkshuset Skandinavisk Filateli AB

Humlegårdsgatan 13 Telefon 08-661 74 50
114 46 STOCKHOLM Telefax 08-662 82 46

E-post: info@frimarkshuset.se
www.frimarkshuset.se

AUKTIONER

i Stockholm

Några mynt vi har sålt tidigare:

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000,-

1/2 dukat 1747
Äldfors
82.000,-

2 kr 1878 "OCH"
84.000,-

Norge 1/2 specie
- daler 1873
181.000,-

Vi söker bättre mynt till vårens kvalitetsauktion.
Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion.

COIN AUCTIONS
SCANDINAVIA

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17
Fax: 08-643 22 38

E-post: coins@philea.se
www.myntkompaniet.se

POLLETTER för hela SLANTEN!

Monica Golabiewski Lannby

POLLETTER FÖR HELA SLANTEN!

är en nytgiven liten skrift som på ett lättsamt sätt skildrar polletternas betydelse och funktion i vårt land – från 1600-talet till en bit in på 1900-talet.

Texterna bygger på Kungl. Myntkabinettets pollettutställning med samma namn i restaurang Myntkrogen.

60 sidor
Illustrerad
Pris 60 kronor

Kan köpas i Kungl. Myntkabinettets butik

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19

T-Rådsgatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar,
militaria och nålmärken, medaljer*

Öppet: vardagar 11-17, fredag 11-15

TILLBEHÖR FÖR MYNT, FRIMÄRKEN OCH VYKORT

till lågpris

HF FRIMÄRKEN

Lurendalsvägen 7, 439 62 Frillesås

Tel. 0340-65 04 57

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 20 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

ANTIKBODEN

Kyrkogatan 2
222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-13 94 84
besour@telia.com - www.besour.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 GRÖDINGE
Tel. 08-732 66 86, 070 212 64 55
christian.hamrin@telia.com

H & J:S NUMISMATIK HB

Jimmy Häggqvist
Box 43
310 20 Knäred
jimmy@collectia.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 11
371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73
lennart@mynt.nu - www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14
Box 98
503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 LUND
Tel./fax 046-14 43 69
siv-gunnar@swipnet.se

AB MALMO MYNTHANDEL

& VYKORTSANTIKVARIAT
Kalendergatan 9
211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
370 24 Nätraby
Tel. 0455-155 99

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 NYKÖPING
Tel./fax 0155-28 63 25
corona-coin@swipnet.se
http://home.swipnet.se/corona_coin

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96, Box 19 507
104 32 STOCKHOLM
Tel./fax 08-673 34 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlvägen 46,
Box 5132
102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61, fax 08-661 62 13
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 GÖTEBORG
Tel. 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Farinvägen 8
245 33 STAFFANSTORP
Tel./fax 046-25 21 19
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30
Box 1320
251 13 HELSINGBORG
Tel./fax 042-12 25 28
pedersen.mynt@telia.com
www.jpedersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6
Box 16 390
103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81, fax 08-411 52 23
www.selinsmynthandel.se

STRANDBERGS MYNTHANDEL

& AKTIESAMLAREN AB
Arsenalsgatan 6
Box 7377
103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95
info@aktiesamlaren-bjb.se
www.aktiesamlaren.se
www.strandbergs-mynt.se

TAMCO NUMISMATICS

Box 6235
102 35 STOCKHOLM
Tel. 070 631 58 09
tamco.num@telia.com

TICALEN MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 GÖTEBORG
Tel./fax 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL
Vasagatan 42
Box 490
101 29 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07, fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08-732 66 86 • 070 212 64 55

www.mynt.nu/smf/